

ทูลกระหม่อมบริพัตร พระบิดาแห่งเพลงไทยสากล Prince Paribatra The Father of Westernize Thai Music

ภัทรวีร์ เทียนชัยอนันต์*¹
Phatravee Tienchaianan*¹

บทคัดย่อ

เพลงไทยสากล เป็นคำที่เกิดขึ้นในสมัย จอมพล ป.พิบูลสงคราม ราวปี พ.ศ. 2480-2482 มีการก่อตั้งวงดนตรีสากลขึ้นในหน่วยงานต่าง ๆ ของรัฐบาลหลายหน่วยงานด้วยกัน โดยก่อนที่จะมีคำว่าเพลงไทยสากลนั้นประเทศไทยได้มีเพลงประเภทเพลงไทยสากลมาก่อน โดยมีรูปแบบที่แตกต่างกันออกไปในแต่ละยุค แต่ยังไม่เรียกว่าเพลงไทยสากล เมื่อกล่าวถึงเพลงไทยสากลในประเทศไทยแล้ว บุคคลสำคัญบุคคลหนึ่งก็คือเป็นผู้ให้กำเนิดเพลงไทยสากลในประเทศไทย และถือเป็นบุคคลสำคัญทั้งทางด้านการดนตรีและด้านการทหารในประเทศไทยที่ทุกคนจะต้องนึกถึงคือ “ทูลกระหม่อมบริพัตร” หรือที่เรารู้จักกันในพระนามเต็มว่า จอมพล จอมพลเรือ สมเด็จพระเจ้าบรมวงศ์เธอ เจ้าฟ้าบริพัตรสุขุมพันธุ์ กรมพระนครสวรรค์วรพินิต ทรงเป็นผู้นำในการนิพนธ์ทำนองเพลงตามมาตรฐานและหลักเกณฑ์ของดนตรีสากล ทรงนิพนธ์บทเพลงสำหรับบรรเลงด้วยเครื่องดนตรีโดยเฉพาะ โดยทรงนิพนธ์และบันทึกด้วยโน้ตสากลและใช้จังหวะแบบสากล นอกจากเพลงไทยสากลแล้วยังทรงนิพนธ์เพลงไทยไว้หลายเพลงด้วยเช่นกัน บทเพลงพระนิพนธ์ในทูลกระหม่อมบริพัตร สามารถแบ่งออกเป็น 6 ประเภท ได้แก่ ประเภทเพลงฝรั่งแท้ ๆ ประเภทเพลงไทยประสานเสียงแบบฝรั่ง ประเภทเพลงไทยแท้ ประเภทเพลงไทยแท้ที่บรรเลงด้วยเปียโน ประเภทเพลงขับร้องหรือทางร้อง (ทรงนิพนธ์ทางร้อง) และประเภทเพลงเดี่ยวต่าง ๆ จากพระปรีชาสามารถนี้เองพระองค์จึงทรงได้รับการยกย่องว่าเป็น “พระบิดาแห่งเพลงไทยสากล”

คำสำคัญ: ทูลกระหม่อมบริพัตร / พระบิดาแห่งเพลงไทยสากล

* corresponding author, email : bow_piano@hotmail.com

¹ ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ประจำภาควิชาดนตรีตะวันตก วิทยาลัยการดนตรี มหาวิทยาลัยราชภัฏบ้านสมเด็จเจ้าพระยา

¹ Asst.Prof., Western Music Department, College of Music, Bansomdejchaopraya Rajabhat University

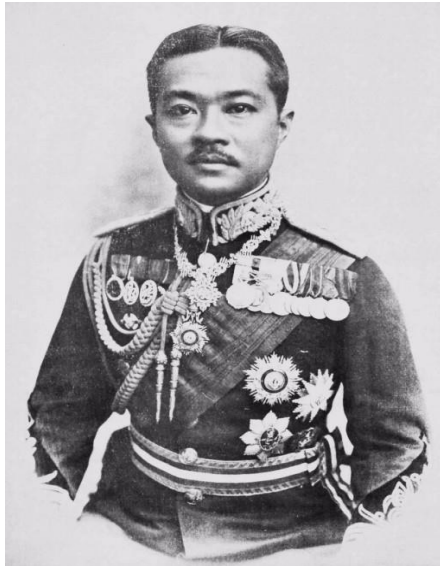
Abstract

Westernize Thai music is a word that occurred during the period of Field Marshal P. Pibulsongkram around the year 1937-1939. Western music bands have been established in various government agencies. Before the term Westernize Thai music, Thailand has had Westernize Thai music before with different styles for each era, but not call Westernize Thai music. When refer to Westernize Thai music in Thailand one important person who is considered the creator of Westernize Thai music in Thailand, and is an important person in music and military in Thailand that everyone must think of is “Prince Paribatra” or as we know in the full name “Field Marshal Ship Marshal His Royal Highness Prince Paribatra Sukhumbhand”. He is a leader in writing melodies in accordance with the standards and rules of Western music, wrote a song for the military band. Compose and writing with Western music notation. In addition to Westernize Thai music, he also composed many Thai songs. Songs of composed by Prince Paribatra can be divided 6 types which are 1) Western music 2) Thai song arranged in Western style 3) Thai music 4) Thai music played with Pi Paat 5) Vocals music and 6) Various solo music. From intuition His Royal Highness Prince Paribatra therefore is regarded as “The Father of Westernize Thai music”

Keywords: Prince Paribatra / The Father of Westernize Thai music

บทนำ

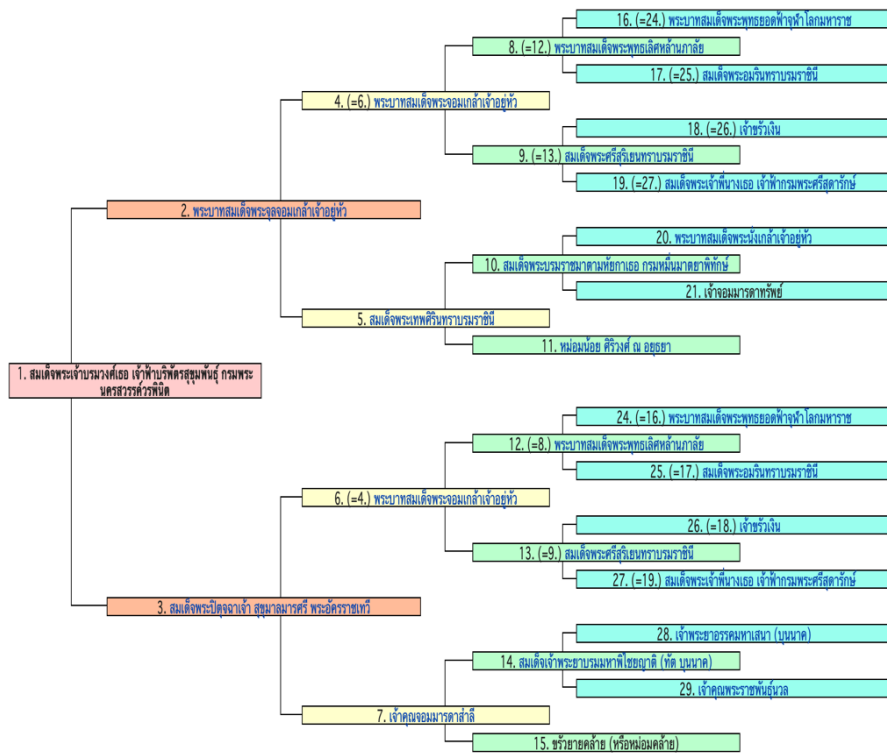
เมื่อกล่าวถึงเพลงไทยสากลในประเทศไทยแล้ว บุคคลสำคัญบุคคลหนึ่งที่ถือเป็นผู้ให้กำเนิดเพลงไทยสากลในประเทศไทย และถือเป็นบุคคลสำคัญทั้งทางด้านการดนตรีและด้านการทหารในประเทศไทยที่ทุกคนจะต้องนึกถึงนั้นเป็นใครไปไม่ได้นอกจากเสียจาก “ทูลกระหม่อมบริพัตร” หรือที่เรารู้จักกันในพระนามเต็มว่า จอมพลจอมพลเรือ สมเด็จพระเจ้าบรมวงศ์เธอ เจ้าฟ้าบริพัตรสุขุมพันธุ์ กรมพระนครสวรรค์วรพินิต

ภาพที่ 1 สมเด็จพระเจ้าบรมวงศ์เธอ เจ้าฟ้าบริพัตรสุขุมพันธุ์ กรมพระนครสวรรค์วรพินิต
(ที่มา: http://kingchulalongkorn.car.chula.ac.th/th/gallery/search?cat_id=194&page=3)

จอมพล จอมพลเรือ สมเด็จพระเจ้าบรมวงศ์เธอ เจ้าฟ้าบริพัตรสุขุมพันธุ์ กรมพระนครสวรรค์วรพินิต ทรงเป็นพระราชโอรสพระองค์ที่ 33 ในพระบาทสมเด็จพระจุลจอมเกล้าเจ้าอยู่หัว รัชกาลที่ 5 และสมเด็จพระปิตุจฉาเจ้าสุทมาลมารศรี พระอัครราชเทวี ประสูติเมื่อวันที่ 29 มิถุนายน พ.ศ. 2424 ตรงกับวันพุธ ขึ้น 3 ค่ำ เดือน 8 ปีมะเส็ง ในพระบรมมหาราชวัง ทรงมีพระเชษฐภคินี 1 พระองค์ คือ สมเด็จพระเจ้าบรมวงศ์เธอ เจ้าฟ้าสุทธาทิพยรัตน์ สุขุมขัตติยกัลยาวัตติ กรมหลวงศรีรัตนโกสินทร์ เมื่อเจริญพระชนม์พรรษาได้ 8 พรรษาพระองค์ทรงเข้ารับการศึกษาตามแบบอย่างพระราชกุมารและพระราชกุมารีในสมัยนั้น โดยทรงศึกษาวิชาภาษาไทย วิชาภาษาอังกฤษ และศิลปะวิทยาการด้านต่าง ๆ เช่น ด้านการละคร การดนตรีไทย จนพระองค์สามารถทรงขออนุญาตอย่างคล่องแคล่ว และเมื่อพระชนม์พรรษาได้ 10 พรรษาทรงได้รับพระราชทานสุพรรณบัฏเฉลิมพระนามตามขัตติยราชประเพณี เมื่อวันที่ 2 มกราคม พ.ศ. 2434 โดยดำรงพระยศเป็น “สมเด็จพระเจ้าลูกยาเธอ เจ้าฟ้าบริพัตรสุขุมพันธุ์ ดิลกจันทรินิภาพงศ์ มหามงกุฎวงศ์นาราชิราษ

จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย อุดลยศอกุโตะพงษ์พิสุทธ์ นรุตมรัตน์ชัตติยราชกุมาร กรมขุนมหิสฺริยสงขลา” และมีพระราชพิธีโสกันต์ เมื่อวันที่ 3 มกราคม พ.ศ. 2437 ขณะที่ม่พระชนม์พรรษา 13 พรรษา หลังจากพระราชพิธีโสกันต์แล้วถือว่าพระองค์ได้ผ่านพ้นวัยของพระราชกุมารแล้ว ดังนั้นพระบาทสมเด็จพระจุลจอมเกล้าเจ้าอยู่หัวจึงโปรดเกล้าฯ ให้เสด็จไปศึกษาต่ออังกฤษยุโรปเช่นเดียวกับพระเจ้าลูกยาเธออีกหลายพระองค์ที่เสด็จไปทรงศึกษาก่อนหน้านี้

ภาพที่ 2 พงศาวลีในสมเด็จพระเจ้าบรมวงศ์เธอ เจ้าฟ้าบริพัตรสุขุมพันธุ์ กรมพระนครสวรรค์วรพินิต (ที่มา: https://th.wikipedia.org/wiki/สมเด็จพระเจ้าบรมวงศ์เธอ_เจ้าฟ้าบริพัตรสุขุมพันธุ์_กรมพระนครสวรรค์วรพินิต)

ทูลกระหม่อมบริพัตรได้ทรงศึกษาต่อวิชาการทหารที่เมืองปอร์ตสดัม ประเทศเยอรมนี ต่อมาได้เลื่อนชั้นขึ้นไปเรียนชั้นอนุเตอร์ เซกุนด์ (Unter Sekunde) ที่โรงเรียนนายร้อยมัธยมคาเดต (Chief Cadet School) เมืองโกรส ลิสเตอร์เฟลด์ (Gross Lichterfelde) กรุงเบอร์ลิน ประเทศเยอรมนี และที่ประเทศเยอรมนีนี้เองที่พระองค์ได้ทรงศึกษาวิชาการด้านดนตรีโดยทรงได้ศึกษาทั้งด้านการประสานเสียง การประพันธ์เพลง การเป็นวาทยากรควบคุมวงดนตรีขนาดใหญ่ ในด้านการศึกษาวิชาการทหารทรงสอบไล่ได้เป็นปอตเอเปแฟนริช (Portepeefahnrich) หรือนักเรียนว่าที่นายร้อย และได้ทรงเข้าศึกษาต่อในชั้น เซเลคต้า (Selekta) ต่อจากนั้นได้ทรงศึกษาต่อในชั้นที่สูงขึ้นไปเรื่อย ๆ จนจบ วิชาการทหาร และได้รับพระราชทานยศนายร้อยตรี (Fahnrich) ในปี พ.ศ. 2444

หลังจากทรงสำเร็จการศึกษาวิชาการทหารแล้วทรงเข้ารับราชการทหารใน กองทัพบกเยอรมนี โดยทรงเป็นนายทหารประจำกองร้อยรักษาพระองค์ของสมเด็จพระนางเจ้าเอากุสตา พระบรมราชชนนี ระหว่างที่ทรงรับราชการอยู่นี้ได้ทรงไป สมัครเข้าเรียนในวิทยาลัยการสงครามเพิ่มเติม ในด้านการรับราชการทหารนั้นพระองค์ทรงได้รับการเลื่อนยศเป็นร้อยโทเมื่อวันที่ 9 กรกฎาคม พ.ศ. 2444 และ ทรงสำเร็จการศึกษาที่วิทยาลัยการสงครามในเดือนสิงหาคมปีเดียวกันนั่นเอง ต่อมาในเดือนตุลาคม พ.ศ. 2444 พระองค์ทรงมีโอกาสได้ลาพักจึงเสด็จกลับประเทศไทยชั่วคราว โดยเสด็จกลับถึงประเทศไทยในวันที่ 28 ตุลาคม พ.ศ. 2444 ในขณะที่พระองค์เสด็จกลับถึงประเทศไทยนั้น เป็นช่วงเวลาเดียวกันกับที่พระบาทสมเด็จพระจุลจอมเกล้าเจ้าอยู่หัว รัชกาลที่ 5 ได้เสด็จแปรพระราชฐานไปประทับ ณ เมือง นครสวรรค์ ทูลกระหม่อมจึงเสด็จไปเข้าเฝ้า ณ เมืองนครสวรรค์ พระบาทสมเด็จพระจุลจอมเกล้าเจ้าอยู่หัวจึงทรงพระกรุณาโปรดเกล้าฯ ให้เปลี่ยนพระนามทรงกรมของพระองค์เสียใหม่จากเดิมทรงกรม “กรมขุนมหสุริยสงขลา” เป็น “กรมขุน นครสวรรค์วรพินิต” แทนเมื่อวันที่ 22 พฤศจิกายน พ.ศ. 2444

หลังจากนั้นพระองค์ทรงเสด็จกลับมาประทับที่กรุงเทพฯ ในขณะที่ทรงประทับที่กรุงเทพฯ นี้เอง พระองค์ทรงมีโอกาสได้พบกับหม่อมเจ้าหญิงประสงค์สม ไซยันต์ พระธิดาในพระเจ้าบรมวงศ์เธอ พระองค์เจ้าไชยันตมงคล กรมหมื่นมหิศรราชหฤทัย กับหม่อมกลีบ ในงานฤดูหนาวหรืองานฉลองประจำปีวัดเบญจมบพิตรดุสิตวนาราม ซึ่งทั้ง 2 พระองค์ทรงพอพระทัยซึ่งกันและกัน ต่อมาทรงได้รับพระบรมราชานุญาตจากพระบาทสมเด็จพระจุลจอมเกล้าเจ้าอยู่หัวให้ทั้ง 2 พระองค์หมั้น

หมายกัน หลังจากทรงหมั้นหมายกับหม่อมเจ้าหญิงประสงค์สม ไชยันต์แล้ว พระองค์ได้เสด็จกลับไปทรงศึกษาต่อที่ประเทศเยอรมนีอีกครั้งหนึ่ง เมื่อเสด็จถึงประเทศเยอรมนีทรงเร่งรัดเพื่อเรียนวิชาการทหารที่สำคัญให้สำเร็จในเวลา 1 ปี โดยทรงเลือกเข้าศึกษาในหลักสูตรต่าง ๆ หลายหลักสูตรด้วยกัน ตลอดจนทรงเข้าร่วมสมทบการฝึกหัดนำทัพในสนามรบ นอกจากนี้ยังทรงเข้ารับฟังการบรรยายเกี่ยวกับเศรษฐศีกฎหมาย ธรรมเนียมระหว่างประเทศ และวิธีปกครองอาณานิคม เพื่อเป็นการเพิ่มเติมความรู้เกี่ยวกับรัฐศาสตร์การปกครองและเศรษฐศีกฎ ในขณะเดียวกันก็ยังทรงรับราชการในกรมทหารของสมเด็จพระนางเจ้าเอกอภุสตาที่ 4 โดยทรงได้รับพระราชทานเลื่อนยศเป็นนายร้อยเอกในการรับราชการทหารครั้งนี้

ระหว่างที่ทรงพำนักที่ประเทศเยอรมนีในครั้งนี้ ทูนกระหม่อมได้ทรงให้สร้างวังในสถาปัตยกรรมแบบเรเนซองส์เพื่อใช้เป็นตำหนักหอที่ประเทศไทย เมื่อพระองค์ทรงสำเร็จการศึกษาและเสด็จกลับประเทศไทยในเดือนพฤษภาคม พ.ศ. 2446 ตำหนักใหญ่ยังทำการก่อสร้างไม่แล้วเสร็จพระองค์จึงได้เสด็จขึ้นประทับบนตำหนักไม้ที่สร้างขึ้นเพื่อให้ประทับระหว่างรอให้ตำหนักใหญ่สร้างเสร็จ หลังจากเสด็จกลับถึงเมืองไทยได้ไม่กี่วันพระบาทสมเด็จพระจุลจอมเกล้าเจ้าอยู่หัว รัชกาลที่ 5 ทรงเห็นว่าพระองค์ทรงศึกษาวิชาเสนาธิการมาจึงทรงมีพระบรมราชโองการโปรดเกล้าฯ ให้ทรงดำรงตำแหน่งเสนาธิการทหารบก หลังจากนั้นไม่นานนักพระองค์ทรงเข้าพิธีเสกสมรสกับหม่อมเจ้าหญิงประสงค์สม ไชยันต์ เมื่อวันที่ 17 สิงหาคม พ.ศ. 2446 และยังคงประทับยังตำหนักไม้ซึ่งเป็นตำหนักหอของพระองค์ ที่ตำหนักไม้แห่งนี้เอง ทูนกระหม่อมได้เริ่มทรงดนตรีไทย

หลังจากที่ทูนกระหม่อมบริพัตรทรงรับตำแหน่งเสนาธิการทหารบกได้ไม่กี่วันครบปี พระองค์ทรงได้รับพระบรมราชโองการแต่งตั้งจากพระบาทสมเด็จพระจุลจอมเกล้าเจ้าอยู่หัว ให้ไปดำรงตำแหน่งผู้บัญชาการทหารเรือที่ว่างลง ในขณะที่ทรงดำรงตำแหน่งผู้บัญชาการทหารเรือนี้เองทรงจัดระบบระเบียบของทหารเรือใหม่อย่างมากมาย เช่น ทรงจัดทำคำสั่ง กฎระเบียบข้อบังคับต่าง ๆ ประมวลขึ้นเป็นเล่ม และทรงตั้งกรมพระธรรมนูญทหารเรือขึ้นเพื่อดูแลงานที่เกี่ยวกับกฎหมายและคำสั่งต่าง ๆ ในกองทัพเรือ นอกจากนี้ยังทรงปรับเปลี่ยนและวางรากฐานทางด้านต่าง ๆ ให้กับกองทัพเรืออย่างมากมาย รวมไปถึงทรงปรับปรุงและกำหนดรูปแบบกระบวนเรือพยุหยาตราชลมารคอีกด้วย

ต่อมาในปี พ.ศ. 2463 สมเด็จพระเจ้าฟ้าฯ จักรพงษ์ภูวนาถ กรมหลวงพิษณุโลกประชานาถ เสนาธิการทหารบกเสด็จทิวงคต พระบาทสมเด็จพระมงกุฎเกล้า

เจ้าอยู่หัวทรงเห็นว่าไม่มีผู้ใดเหมาะสมกับตำแหน่งนี้มากไปกว่าทูลกระหม่อมบริพัตร จึงมีพระกรุณาโปรดเกล้าฯ ให้ทูลกระหม่อมบริพัตรย้ายจากตำแหน่งผู้บัญชาการทหารเรือ มาดำรงตำแหน่งเสนาธิการทหารบก ในวันที่ 16 มิถุนายน พ.ศ. 2463 ดังนั้นภารกิจที่ทรงปฏิบัติราชการในกองทัพเรือเป็นเวลาานถึง 17 ปีได้สิ้นสุดลง การที่พระองค์ทรงกลับมาดำรงตำแหน่งเสนาธิการทหารบกในครั้งนี้พระองค์สามารถทรงงานและจัดการกิจการต่าง ๆ ของทหารบกได้อย่างรวดเร็ว เพราะทรงมีประสบการณ์จากการปฏิบัติราชการในกองทัพเรือมาถึง 17 ปี นอกจากที่ทรงดำรงตำแหน่งเสนาธิการทหารบกแล้วพระองค์ยังทรงยังรับหน้าที่เป็นอุปนายกสภาภาษาชาติอีกด้วย โดยพระองค์ได้ทรงงานต่าง ๆ ให้กับสภาภาษาชาติอย่างมากมาย เช่น สร้างอาคารผลิตวัคซีนป้องกัน ผลิตเซรัมแก้พิษงู และพิษสุนัขบ้า เป็นต้น ต่อมาในสมัยพระบาทสมเด็จพระปกเกล้าเจ้าอยู่หัว รัชกาลที่ 7 ได้มีพระบรมราชโองการให้เลื่อนกรมจาก “กรมหลวงนครสวรรค์วรพินิต” ขึ้นเป็น “กรมพระนครสวรรค์วรพินิต” ในวันที่ 15 มีนาคม พ.ศ. 2468 และทรงได้รับพระมหากรุณาธิคุณโปรดเกล้าฯ ให้ดำรงตำแหน่งเสนาบดีกระทรวงกลาโหม

ในปีเดียวกันนี้เอง (พ.ศ. 2468) ประเทศไทยประสบปัญหาความตกต่ำทางเศรษฐกิจ ภายหลังสงครามโลกครั้งที่ 1 ส่งผลให้พระองค์ประสบกับความยากลำบากในการบริหารงานที่กระทรวงกลาโหม โดยทรงต้องทำการปรับปรุงตัดทอนงบประมาณลงด้วยการยุบรวมหน่วยงานที่มีงานซ้ำซ้อนกัน ความตกต่ำทางเศรษฐกิจภายหลังสงครามโลกครั้งที่ 1 มีความรุนแรงและเรื้อรังต่อมาอีกหลายปีด้วยกัน ทำให้เกิดปัญหาด้านงบประมาณของประเทศขาดดุล ดังนั้นจึงมีการตัดทอนรายจ่ายของทุกกระทรวง ยกเลิกการจ้างงาน ยุบรวมหน่วยงานต่าง ๆ ลดเงินเดือนข้าราชการ ซึ่งมาตรการทั้งหมดนี้สร้างความไม่พอใจให้กับข้าราชการและผู้คนทั่วไปเป็นอย่างมากที่รัฐบาลไม่สามารถแก้ไขปัญหาต่าง ๆ ได้ จนส่งผลกระทบไปสู่ประชาชน ทำให้คณะบุคคลที่ต้องการเห็นประเทศไทยปกครองด้วยระบอบประชาธิปไตย เห็นเป็นจังหวะที่เหมาะสมในการทำการเปลี่ยนแปลงการปกครอง ดังนั้นจึงมีการเปลี่ยนแปลงการปกครองในวันที่ 24 มิถุนายน พ.ศ. 2475 สมเด็จพระเจ้าพระเจ้าบรมวงศ์เธอ เจ้าฟ้าบริพัตรสุขุมพันธุ์ กรมพระนครสวรรค์วรพินิต และสมาชิกในราชสกุลบริพัตร จึงต้องเสด็จเดินทางออกจากประเทศไทยภายในเวลาไม่กี่วันหลังการเปลี่ยนแปลงการปกครอง โดยได้เสด็จไปประทับเป็นการถาวรที่ตำบลจีปะกันตี ถนนเนลันด์ เมืองบันดุง ประเทศอินโดนีเซีย ที่เมืองบันดุงแห่งนี้

พระองค์ทรงมีเวลาพักผ่อนอย่างเต็มที่หลังจากที่ทรงต้องปฏิบัติราชการมาเป็นเวลาเกือบ 30 ปี ดังนั้นพระองค์จึงได้ทรงประพันธ์เพลงไว้เป็นจำนวนมาก

สมเด็จพระเจ้าพระเจ้าบรมวงศ์เธอ เจ้าฟ้าบริพัตรสุขุมพันธุ์ กรมพระนครสวรรค์วรพินิตทรงประชวรด้วยโรคพระวักกะ (โรคไต) และพระหทัย (โรคหัวใจ) และได้สิ้นพระชนม์ในวันที่ 18 มกราคม พ.ศ. 2487 ซึ่งเป็นช่วงที่สงครามโลกครั้งที่ 2 รุนแรงที่สุด ดังนั้นพระญาติจึงได้บรรจุพระศพไว้ที่สุสานเทศบาล ถนนปิ่นดู จนเมื่อเสร็จสิ้นสงครามโลกครั้งที่ 2 แล้ว พระบาทสมเด็จพระมหาภูมิพลอดุลยเดชมหาราช บรมนาถบพิตร ทรงพระกรุณาโปรดเกล้าฯ ให้อัญเชิญพระศพกลับสู่พระนครและให้ประดิษฐาน ณ พระที่นั่งทรงธรรม วัดเบญจมบพิตรดุสิตวนาราม เพื่อบำเพ็ญพระราชกุศลตามพระราชประเพณี และเมื่อได้บำเพ็ญพระราชกุศลตามพระราชประเพณีแล้ว จึงมีพระกรุณาโปรดเกล้าฯ ให้มีพิธีพระราชทานเพลิงพระศพ ณ เมรุท้องสนามหลวง และเสด็จไปพระราชทานเพลิงศพด้วยพระองค์เองเมื่อวันที่ 10 เมษายน พ.ศ. 2493

ด้านการดนตรี

ในด้านการดนตรีทูลกระหม่อมบริพัตรทรงโปรดดนตรีไทยมาตั้งแต่ยังทรงพระเยาว์ และเคยทรงซออุ้มมาก่อน ความสนพระทัยในด้านการดนตรีได้เพิ่มขึ้นในระหว่างที่ทรงศึกษาวิชาการทหารที่ประเทศเยอรมนี โดยได้ทรงเสด็จไปศึกษาดนตรีสากลจนสามารถทรงเปียโนได้อย่างคล่องแคล่ว และทรงศึกษาต่อไปถึงเรื่องการอ่านโน้ต การแยกเสียงประสาน การประพันธ์เพลง ตลอดจนการกำกับวงดนตรี ด้วยเหตุนี้พระองค์จึงทรงนิพนธ์เพลงได้อย่างรวดเร็ว และเมื่อเสด็จกลับมาประเทศไทยในปี พ.ศ. 2446 ทูลกระหม่อมได้เริ่มทรงดนตรีไทยอย่างจริงจัง โดยทรงรวบรวมมหาดเล็กที่สามารถเล่นดนตรีไทยได้ จนสามารถก่อตั้งเป็นวงพิณพาทย์ไม้แข็งของวังบางขุนพรหม นอกจากนี้ยังทรงนิพนธ์เพลงไทยสากลชื่อเพลง “วอลตซ์ปลื้มจิต” ซึ่งถือเป็นเพลงไทยสากลเพลงแรกที่ทรงนิพนธ์ขึ้นอีกด้วย

ภาพที่ 3 ทุนกระหม่อมบริพัตรทรงซอสามสาย
(ที่มา: <http://www.oursiam.net/content/view.php?code=02021-1164512970-0098>)

ในขณะที่พระองค์ทรงดำรงตำแหน่งผู้บัญชาการทหารเรือ นั้น นอกจากจะทรงปรับปรุงกองทัพเรือแล้วยังทรงโปรดให้ตั้งแตรวงทหารเรือขึ้น และทรงเสด็จไปฟังการฝึกซ้อมเป็นประจำ เมื่อแตรวงทหารเรือสามารถบรรเลงเพลงได้พอสมควรแล้ว พระองค์ก็ทรงหาเวลาว่างเพื่อนิพนธ์เพลงสำหรับแตรวงทหารเรือขึ้น และทรงประทานให้แตรวงทหารเรือบรรเลงในโอกาสต่าง ๆ เช่น เพลงวอลตซ์ประชุมพล ซึ่งพระองค์ทรงตั้งใจนิพนธ์ขึ้นเพื่อให้เป็นเพลงประจำกองทัพเรือ หลังจากนั้นพระองค์ทรงนิพนธ์บทเพลงสำหรับแตรวงหรือวงโยธวาทิตขึ้นมาอีกหลายเพลงด้วยกัน เช่น เพลงสุดเสนาะ เพลงมณฑาทอง เพลงวอลตซ์เมขลา เพลงมหาฤกษ์ เพลงสรรเสริญเสือป่า เพลงวอลตซ์โนรี เพลงสาครลั่น เพลงโตก และเพลงนางครวญ 3 ชั้น ก็เกิดตามกันมา นอกจากเพลงสากลที่พระองค์ทรงนิพนธ์ไว้แล้ว ด้านเพลงไทย

ทวนกระหม่อมก็ทรงนิพนธ์ไว้เป็นจำนวนมากเช่นกัน โดยเพลงที่ทรงนิพนธ์ไว้นั้นมีทั้งที่ทรงปรุงแต่งจากเพลงของเดิมให้มีเสียงประสานไพเราะยิ่งขึ้น ขยายให้ยาวขึ้น ตัดแปลงเพลงของเดิมทั้งหมดหรือตัดแปลงเพียงบางส่วน และมีบางส่วนที่เป็นคตินิพนธ์สำหรับขับร้อง ด้วยเหตุที่พระองค์ทรงเป็นนักวิชาการที่มีความรู้ทั้งภาษาศาสตร์และภาคปฏิบัติ จึงทำให้การทรงงานของพระองค์อยู่บนพื้นฐานของความเป็นจริงที่ปฏิบัติได้ จึงส่งผลให้ผลงานด้านต่าง ๆ ของพระองค์เป็นผลงานที่ดียิ่งกว่ามีอาชีพ (นวรัตน์ เลชะกุล, 2544)

ท้าวประสิทธิ์ พาทยโกศล ได้กล่าวไว้ในหนังสือ “ทวนกระหม่อมบริพัตรกับการดนตรี” (พระเจ้า วรวงศ์เธอ พระองค์เจ้าศิริรัตนบุษบง และพูนพิศ อดาตยกุล, 2524: 68-80) ไว้ว่า ผลงานพระนิพนธ์ในทูลกระหม่อมบริพัตรสามารถจำแนกออกเป็น 3 กลุ่มใหญ่ ๆ ได้แก่ กลุ่มเพลงฝรั่ง กลุ่มเพลงไทยแท้ และกลุ่มเพลงขับร้อง (ทางขับร้อง) สำหรับกลุ่มเพลงฝรั่งท่านทรงเขียนปนกันไว้ระหว่างเพลงฝรั่งแท้ ๆ (ไม่มีไทยปน) กับเพลงไทยที่มีทำนองเพลงเป็นฝรั่ง ดังนั้นจะขอแยกประเภทของเพลงพระนิพนธ์ออกเป็น 6 ประเภท เพื่อความชัดเจน ดังนี้

1. ประเภทเพลงฝรั่งแท้ ๆ คือ เพลงที่ทรงนิพนธ์แยกเสียงประสานตามแบบฝรั่งและมีทำนองเป็นเพลงสากลมากกว่าเพลงไทยเดิม เพลงในกลุ่มนี้มี 5 เพลงด้วยกัน คือ 1) เพลงวอลตซ์ปลื้มจิตต์ 2) เพลงวอลตซ์ประชุมพล 3) เพลงวอลตซ์โนรี 4) เพลงมณฑาทอง และ 5) เพลงมาร์ชบริพัตร เพลงทั้ง 5 เพลงนี้ปัจจุบันพบเพียง 4 เพลง เพลงวอลตซ์โนรีได้หายไป ซึ่งเพลงวอลตซ์โนรีนี้เป็นเพลงที่ทรงนิพนธ์ประทานให้แก่เจ้าหญิงโนรี แห่งประเทศสวีเดน เมื่อครั้งที่เจ้าหญิงโนรีเสด็จมาในงานพระราชพิธีบรมราชาภิเษก ในรัชสมัยของพระบาทสมเด็จพระมงกุฎเกล้าเจ้าอยู่หัว รัชกาลที่ 6

2. ประเภทเพลงไทยประสานเสียงแบบฝรั่ง คือ เพลงประเภทเพลงไทยแท้ที่ทวนกระหม่อมทรงดัดแปลงแนวทำนองให้เป็นอย่างฝรั่งเต็มที่ เพลงพระนิพนธ์ในกลุ่มนี้ทุกเพลงล้วนมีต้นเค้ามาจากเพลงไทยแท้ (เพลงไทยเดิม) โดยพระองค์ได้ทรงเรียบเรียงเสียงประสาน และทำทางใหม่จนเพลงออกมามีซุ่มเสียงเป็นอย่างฝรั่งมาก ไม่มีการตีฉิ่งหรือใช้ฆ้องแบบไทย (หน้าทับ) เพลงในกลุ่มนี้ มี 8 เพลง คือ 1) เพลงสุดเสนามาจากเพลงแสนเสนาะ 2) เพลงวอลตซ์เมขลามาจากเพลงหกบท 3) เพลงมหาฤกษ์มาจากเพลงมหาฤกษ์ 2 ชั้น 4) เพลงสรรเสริญเสื่อป่ามาจากเพลงบุหลันลอยเลื่อน 2 ชั้น 5) เพลงสาครล้านมาจากเพลงออกทะเล 2 ชั้นหรือเพลงทะเล

บ้ำ 6) เพลงมหาชัยมาจากเพลงมหาชัย 2 ชั้นของเดิม 7) เพลงพระยาโศกมาจากเพลงพญาโศก 2 ชั้น และ 8) เพลงนางครวญทางฝรั่งมาจากเพลงนางครวญเถา

3. ประเภทเพลงไทยแท้ คือ กลุ่มของเพลงที่ทูนกระหม่อมทรงนิพนธ์ตามแนวเพลงไทยจริง ๆ เสียงเป็นแบบเพลงไทยแท้ แต่บรรเลงด้วยแตรวงหรือ ที่เรียกกันโดยทั่วไปว่าวงโยธวาทิต โดยทรงทำไว้เป็นโน้ตรวมฉบับรวมทั้งวง (Score) สำหรับแตรวงหรือวงโยธวาทิตขึ้น และทรงทำโน้ตแยกทางสำหรับเครื่องดนตรีต่าง ๆ ไว้ครบทั้งวง โดยมีจางวางทั่ว พาทยโกศลเป็นผู้บอกเพลงถวายและทำการตรวจเช็คแนวเพลงให้เป็นทางไทยอย่างถูกต้องตามหลักการและจังหวะหน้าทับของไทย จึงปรากฏบทเพลงพระนิพนธ์ที่เป็นเพลงไทยแท้สำหรับบรรเลงด้วยแตรวงหรือวงโยธวาทิตทั้งหมด 20 เพลง ได้แก่ 1) เพลงแขกมอญบางขุนพรหม เถา (เพลงนี้ทรงนิพนธ์เป็นเพลงสำหรับวงโยธวาทิตก่อนแล้วจึงปรับปรุงเป็นทางพิณพาทย์ในเวลาต่อมา) 2) เพลงเขมรพวง 3 ชั้น เถา 3) เพลงเขมรชมจันทร์ 4) เพลงโหมโรงสะบัดสะบั้ง 3 ชั้น 5) เพลงทยอยนอก 6) เพลงทยอยเขมร 7) เพลงทยอยใน 8) เพลงพวงร้อย เถา 9) เพลงแขกเห่ เถา 10) เพลงถอนสมอ เถา 11) เพลงแขกมัสหรี เถา 12) เพลงครอบจักรวาล เถา 13) เพลงบุหลันชกมวย 3 ชั้น 14) เพลงเขมรใหญ่ เถา 15) เพลงพม่า เถา (เพลงพม่าห้าท่อน เถา) 16) เพลงแขกสี่เกลอ เถา 17) เพลงแขกสาย เถา 18) เพลงบาทสกุณี 19) เพลงขับไม้บัณเฑาะว์ และ 20) เพลงเขมรโพธิสัตว์ เถา ซึ่งเพลงทั้ง 20 เพลงในกลุ่มเพลงประเภทเพลงไทยแท้ที่ทูนกระหม่อมทรงทำทางสำหรับแตรวงหรือวงโยธวาทิตขึ้นไม่ได้ทรงนิพนธ์ขึ้นใหม่ทั้งหมดแต่ทรงทำทางสำหรับแตรวงหรือวงโยธวาทิตโดยทรงยึดแนวเพลงของเก่าเป็นพื้น และทรงนิพนธ์ขยายขึ้นเป็น 3 ชั้นบ้าง ตัดลงเป็นชั้นเดียวบ้าง และทรงประดับแนวต่าง ๆ ให้งดงามไพเราะตามพระทัย และทรงประทานให้แตรวงทหารเรือและแตรวงทหารบกบรรเลง

4. ประเภทเพลงไทยแท้ที่บรรเลงด้วยปี่พาทย์ เมื่อครั้งที่ทูนกระหม่อมบริพัตรทรงประทับอยู่ที่วังบางขุนพรหม พระองค์ได้ทรงนิพนธ์เพลงสำหรับวงปี่พาทย์ไว้น้อยมากเนื่องด้วยทรงมีราชการรัดพระองค์ตลอดเวลา แต่หลังจากที่พระองค์เสด็จไปประทับที่เมืองบันดุง ประเทศอินโดนีเซียแล้วพระองค์ทรงมีเวลาว่างมากขึ้น จึงทรงนิพนธ์เพลงสำหรับวงปี่พาทย์ขึ้นอีกหลายเพลงด้วยกัน โดยเพลงที่พระองค์ทรงนิพนธ์สำหรับวงปี่พาทย์นี้มีทั้งหมด 25 เพลง คือ 1) เพลงแขกมอญบางขุนพรหม เถา (พ.ศ. 2453 เป็นเพลงแรกในพระชนม์ชีพ) 2) เพลงแขกสาย เถา (พ.ศ. 2471) 3) เพลงอาถรรพ์ เถา (พ.ศ. 2471) 4) เพลงทเวาประสิทธิ์ เถา

(พ.ศ. 2471) 5) เพลงน้ำลอดใต้ทราย เกา (พ.ศ. 2480) 6) เพลงนารายณ์แปลงรูป เกา (พ.ศ. 2480) 7) เพลงแขกสาหร่าย 3 ชั้น (ไม่ทราบปี) 8) เพลงสมิงทองมอญ เกา (ไม่ทราบปี) 9) เพลงโหมโรงประเสบัน 3 ชั้น (พ.ศ. 2481) 10) เพลงโหมโรงขยะแขยง 3 ชั้น (พ.ศ. 2481) 11) เพลงครวญหา เกา (พ.ศ. 2481) 12) เพลงจีนลั่นถัน เกา (พ.ศ. 2481) 13) เพลงกำสรวลสุรางค์ เกา (พ.ศ. 2481) 14) เพลงอัปสรสำอาง เกา (พ.ศ. 2483) 15) เพลงสุรางค์จำเรียง เกา (พ.ศ. 2483) 16) เพลงจีนเข้าห้อง (พ.ศ. 2483) 17) เพลงเทวาประสิทธิ์ เกา (พ.ศ. 2483 ทรงแก้ไขเพิ่มเติมจากที่เคยทรงไว้เมื่อ ปี พ.ศ. 2471) 18) เพลงวิลันดาโอด เกา (พ.ศ. 2483) 19) เพลงดอกไม้ร่วง เกา (พ.ศ. 2483) 20) เพลงพวงร้อย เกา (พ.ศ. 2483) 21) เพลงถอนสมอ เกา (พ.ศ. 2483) 22) เพลงพระจันทร์ครึ่งซีก เกา (พ.ศ. 2483) 23) เพลงจิ้งจกทอง เกา (พ.ศ. 2483) 24) เพลงจีนเก็บบุปผา เกา (พ.ศ. 2484) และ 25) เพลงสุดถวิล เกา หรือเพลงต้นตะนาว เกา (พ.ศ. 2484 เป็นเพลงสุดท้ายในพระชนม์ชีพ)

5. ประเภทเพลงขับร้องหรือทางร้อง (ทรงนิพนธ์ทางร้อง) เมื่อครั้งที่ทูลกระหม่อมทรงประทับที่วังบางขุนพรหมนั้น เวลาที่พระองค์ทรงพระนิพนธ์เพลงเสร็จจะประทานให้หม่อมเจริญ พาทย์โกศลทำทางขับร้องถวาย แต่เมื่อเสด็จไปประทับอยู่ที่เมืองบันดุง ประเทศอินโดนีเซีย เมื่อพระองค์ทรงพระนิพนธ์เพลงใหม่ขึ้น พระองค์ทรงต้องต่อทางร้องประทานให้คุณหญิงไพฑูริย์ กิตติวรรณ ด้วยพระองค์เองหลายเพลงด้วยกัน เวลาที่ทรงต่อทางร้องจะทรงใช้ซออุ้สน้ำ บางครั้งทรงเปล่งพระสุรเสียงออกมาบ้างแต่ไม่บ่อยนัก เพลงที่พระองค์ทรงพระนิพนธ์ทางร้องไว้มีทั้งหมด 13 เพลง ได้แก่ 1) เพลงแขกมอญบางขุนพรหม เกา 2) เพลงเขมรพวง 3 ชั้น 3) เพลงแขกเห่ เกา 4) เพลงเขมรใหญ่ เกา 5) เพลงแป๊ะ 3 ชั้น 6) เพลงพวงร้อย เกา 7) เพลงน้ำลอดใต้ทราย เกา 8) เพลงนารายณ์แปลงรูป เกา 9) เพลงเขมรปากท่อ 3 ชั้น 10) เพลงเทวาประสิทธิ์ เกา 11) เพลงจีนเข้าห้อง เกา 12) เพลงจิ้งจกทอง เกา และ 13) เพลงสุดถวิล เกา หรือเพลงต้นตะนาว เกา

6. ประเภทเพลงเดี่ยวต่าง ๆ เป็นที่ทราบกันดีอยู่แล้วว่าทูลกระหม่อมบริพัตรทรงมีความชำนาญในการสีซอสามสายเป็นอย่างมาก ดังนั้นจึงปรากฏเพลงพระนิพนธ์ที่เป็นทางเดี่ยวสำหรับซอสามสายไว้มากกว่าทางเดี่ยวสำหรับเครื่องดนตรีชนิดอื่น ๆ ส่วนเครื่องดนตรีตะวันตกนั้นมิได้ทางเดี่ยวแต่ระคอร์ดเนทเพียงอย่างเดียว บทเพลงประเภทเพลงเดี่ยวนี้นี้มีเพียง 4 เพลงเท่านั้น ได้แก่ 1) ทางเดี่ยวซอสามสาย เพลงบุหลันลอยเลื่อน 2) ทางเดี่ยวซอสามสาย เพลงอาเฮีย 3) ทางเดี่ยวซอสามสาย เพลงสารถี 3 ชั้น และ 4) ทางเดี่ยวระคอร์ดเนท เพลงสารถี 3 ชั้น

นอกจากบทเพลงที่ได้กล่าวมาข้างต้นทั้ง 6 ประเภทแล้วนั้นยังปรากฏเพลงพระนิพนธ์ในอัครา 2 ชั้นเป็นพิเศษอีกหลายเพลงด้วยกันที่ทรงทำทางเปลี่ยนไว้ได้แก่ เพลงมอญรำดาบ เพลงช้างประสานงา เพลงแมลงวันทอง เพลงแขกมอญ 2 ชั้น และเพลงต่อयरูทางประสานเสียง

พระบิดาแห่งเพลงไทยสากล

เพลงไทยสากล เป็นคำที่เกิดขึ้นในสมัย จอมพล ป.พิบูลสงคราม ราวปี พ.ศ. 2480-2482 ซึ่งเป็นช่วงที่กำลังพัฒนาชาติไทยให้มีวัฒนธรรมเทียมกับอารยประเทศ และเป็นช่วงที่ห้ามบรรเลงเพลงไทยเดิมอย่างเด็ดขาด จึงมีการก่อตั้งวงดนตรีสากลขึ้นในหน่วยงานต่าง ๆ ของรัฐบาลหลายหน่วยงานด้วยกัน ก่อนที่จะมีคำว่าเพลงไทยสากลนั้นในประเทศไทยได้มีเพลงประเภทเพลงไทยสากลมาก่อน โดยมีรูปแบบที่แตกต่างกันออกไปในแต่ละยุคสมัย

ในรัชสมัยพระบาทสมเด็จพระจอมเกล้าเจ้าอยู่หัว รัชกาลที่ 4 ทรงพระกรุณาโปรดเกล้าฯ ให้มีการฝึกหัดทหารตามแบบยุโรป ซึ่งมีการใช้ดนตรีบรรเลงประกอบการฝึกหัดทหาร โดยใช้แตรวงบรรเลงประกอบการฝึก คนไทยเริ่มคุ้นชินกับแตรวงหรือแตรฝรั่งตั้งแต่นั้นเป็นต้นมาจนถึงในรัชสมัยพระบาทสมเด็จพระจุลจอมเกล้าเจ้าอยู่หัว รัชกาลที่ 5 จากออฟ ไฟต์ (Jacob Feit) บิดาของพระเจนดุริยางค์ ซึ่งเป็นชาวอเมริกันเชื้อสายเยอรมันได้เข้ามารับราชการเป็นครูแตรวงในราชสำนักของกรมพระราชวังบวรวิไชยชาญ (วังหน้า) ได้ทำการปรับปรุงแตรวงทหารในปี พ.ศ. 2420 และต่อมาเรียกแตรวงนี้ว่า “วงโยธวาทิต” เพลงที่แตรวงหรือวงโยธวาทิตในสมัยนั้นใช้ในการบรรเลงนั้น จะใช้เพลงจอมราชจงเจริญ (God Save the Queen) ซึ่งเป็นทำนองเพลงประจำชาติของอังกฤษใช้สำหรับบรรเลงถวายความเคารพต่อพระมหากษัตริย์ และบทเพลงที่ใช้สำหรับเดินนำขบวนแถวกองทหารจะใช้เพลงมาร์ชของประเทศแถบในตะวันตก เช่น Marching through Georgia เป็นบทเพลงจากประเทศสหรัฐอเมริกา เป็นต้น หรือในบางครั้งใช้บทเพลงไทยเดิมที่มีอัคราจังหวะ 2 ชั้น เช่น เพลงทะเลบัว 2 ชั้น เป็นต้น

สมเด็จพระเจ้าบรมวงศ์เธอ เจ้าฟ้าบริพัตรสุขุมพันธุ์ กรมพระนครสวรรค์วรพินิต ทรงเป็นผู้นำในการนิพนธ์ทำนองเพลงตามมาตรฐานและหลักเกณฑ์ของดนตรีสากล ทรงนิพนธ์บทเพลงสำหรับบรรเลงด้วยแตรวงโดยเฉพาะ โดยทรงนิพนธ์เพลงวอลตซ์ปลื้มจิตตามหลักทฤษฎีดนตรีสากลขึ้นในปี พ.ศ. 2446 ซึ่งถือว่าเป็นเพลงไทยสากลเพลงแรกในประวัติศาสตร์การดนตรีของประเทศไทย นอกจากเพลงวอลตซ์ปลื้มจิตแล้ว

พระองค์ยังทรงนิพนธ์เพลงในรูปแบบเพลงไทยสากลไว้อีกมากมาย โดยทรงนิพนธ์และบันทึกด้วยโน้ตสากลและใช้จังหวะแบบสากล จากพระปรีชาสามารถนี้เอง พระองค์จึงทรงได้รับการยกย่องว่าเป็น “พระบิดาแห่งเพลงไทยสากล”

คุณจำนง รังสิกุล เป็นคนไทยคนแรกที่เขียนหนังสือยกย่องเทิดพระเกียรติสมเด็จพระเจ้าบรมวงศ์เธอ เจ้าฟ้าบริพัตรสุขุมพันธุ์ กรมพระนครสวรรค์วรพินิต ว่าพระองค์ทรงเป็นคนไทยคนแรกที่แต่ง (นิพนธ์) เพลงอย่างฝรั่ง และถือว่าพระองค์ทรงเป็น “พระบิดาแห่งเพลงไทยสากล” จนที่ยอมรับกันถึงทุกวันนี้

จากพระประวัติและพระอัจฉริยภาพดังกล่าวข้างต้นแสดงให้เห็นว่า จอมพล จอมพลเรือ สมเด็จพระเจ้าบรมวงศ์เธอ เจ้าฟ้าบริพัตรสุขุมพันธุ์ กรมพระนครสวรรค์วรพินิต หรือทูลกระหม่อมบริพัตร ทรงมีพระปรีชาสามารถทั้งในด้านการเมืองการปกครอง การทหาร ตลอดจนศิลปะวิทยาการด้านต่าง ๆ โดยเฉพาะด้านการดนตรี พระองค์ทรงเป็นคนไทยคนแรกที่ทำการแต่งเพลง (นิพนธ์เพลง) ทรงแยกเสียงประสานตามหลักการและทฤษฎีดนตรีตะวันตก เพลงพระนิพนธ์นี้มีท่วงทำนองเป็นฝรั่งอย่างมาก นอกจากนั้นพระองค์ยังทรงนิพนธ์เพลงไทยไว้อีกมากมายด้วยกัน บทเพลงพระนิพนธ์ในทูลกระหม่อมบริพัตรสามารถแบ่งได้เป็น 6 ประเภท ได้แก่ 1) ประเภทเพลงฝรั่งแท้ ๆ 2) ประเภทเพลงไทยประสานเสียงแบบฝรั่ง 3) ประเภทเพลงไทยแท้ 4) ประเภทเพลงไทยแท้ที่บรรเลงด้วยเปียโน 5) ประเภทเพลงขับร้องหรือทางร้อง (ทรงนิพนธ์ทางร้อง) และ 6) ประเภทเพลงเดี่ยวต่าง ๆ จากข้อความดังกล่าวข้างต้นจึงถือได้ว่าทูลกระหม่อมบริพัตรเป็นบุคคลที่สำคัญยิ่งในวงการดนตรีของประเทศไทย

บรรณานุกรม

- กองทัพเรือ. (2493). **พระประวัติและจริยาวัตรของจอมพลเรือ สมเด็จพระเจ้าฟ้า
บริพัตรสุขุมพันธุ์ กรมพระนครสวรรค์วรพินิต และเอกสารที่ได้ทรงปฏิบัติ
ราชการ.** ธนบุรี: โรงพิมพ์กรมอุทกศาสตร์.
- ฉกาจ ราชบุรี. (2549). **กำเนิดเพลงไทยสากล. วารสารครุศาสตร์อุตสาหกรรม**
5(2), 33-39.
- นวัตน์ เลขะกุล. (2544). **ชีวิตและงานบุญระหม่อมบริพัตร.** กรุงเทพมหานคร:
อมรินทร์พริ้นติ้งแอนด์พับลิชชิ่ง.
- พูนพิศ อมาตยกุล. (2530). **วงดุริยางค์ทหารบก. ศิลปวัฒนธรรม.** 8(3), 68-82.
_____. (2537). **แตรวงของไทย. เพลงดนตรี.** 1(2), 75-77.
_____. (2537). **โยธวาทิตวิชาการและวิชาซีพ. เพลงดนตรี** 1(3),
113-115.
- ราชบัณฑิตยสถาน. (2549). **นครสวรรค์วรพินิต, จอมพลเรือ สมเด็จพระเจ้าบรมวงศ์
เธอเจ้าฟ้าบริพัตรสุขุมพันธุ์ กรมพระ. สารานุกรมศัพท์ดนตรีไทย ภาค
ประวัตินักดนตรีและนักร้อง ฉบับราชบัณฑิตยสถาน.**
พิมพ์ครั้งที่ 2. หน้า 77-80. นนทบุรี: ทีฟิล์ม.
- ศิริรัตน์บุษบง, พระองค์เจ้า. (2524). **พระประวัติสมเด็จพระเจ้าบรมวงศ์เธอ
เจ้าฟ้าบริพัตรสุขุมพันธุ์ กรมพระนครสวรรค์วรพินิต.** กรุงเทพมหานคร:
จันทราฉิม.
- ศิริรัตน์บุษบง, พระองค์เจ้า และพูนพิศ อมาตยกุล. (2524). **ทูลกระหม่อม
บริพัตรกับการดนตรี.** กรุงเทพมหานคร: จันทราฉิม.
- สุกรี เจริญสุข. (2538). **ดนตรีชาวสยาม.** กรุงเทพมหานคร: Dr. Sax.
_____. (2539). **แตร์และแตรวงของชาวสยาม.** พิมพ์ครั้งที่ 2.
กรุงเทพมหานคร: Dr. Sax.

_____ . (2546). 111 คนดนตรี ชีวิตและผลงานประกอบภาพเขียน.

นครปฐม: ม.ป.ท.